

Η ευθύνη για την παιδεία των νέων

Ξενοφών, Ἀπολογία Σωκράτους 19-21 (διασκευή)

Ο Ξενοφών (430 - περ. 355 π.Χ.), στο έργο του *Ἀπολογία Σωκράτους*, διασώζει πληροφορίες για τις συνθήκες κάτω από τις οποίες ο μεγάλος δάσκαλος οδηγήθηκε στην καταδίκη και τη θανάτωση από τους συμπολίτες του, για τους οποίους αγωνιζόταν σε όλη του τη ζωή. Μεγάλο μέρος των πληροφοριών που περιέχει το έργο αυτό προέρχεται από μαθητές του Σωκράτη που είχαν εγκαταλείψει την Αθήνα μετά την καταδίκη και τον θάνατο του δασκάλου τους. Στο απόσπασμα που ακολουθεί ο Σωκράτης αντικρούει την κατηγορία του Μελήτου ότι διέφθειρε τους νέους της Αθήνας.

ΣΩ. Ἄλλ' ὅμως σύ με φῆς, ὦ Μέλητε, τοιαῦτα ἐπιτηδεύοντα τοὺς νέους διαφθείρειν; Καίτοι ἐπιστάμεθα μὲν δήπου τίνες εἰσὶ νέων διαφθοραί· σύ δὲ εἶπε εἴ τινα οἴσθα ὑπ' ἑμοῦ γεγεννημένον ἢ ἐξ εὐσεβοῦς ἀνόσιον ἢ ἐκ σώφρονος ὑβριστήν.

ΜΕΛ. Ἀλλὰ ναί, μὰ Δί', ἐκείνους οἶδα οὖς σύ πέπεικας σοὶ πείθεσθαι μᾶλλον ἢ τοῖς γονεῦσι.

ΣΩ. Ὅμολογῶ, περὶ γε παιδείας· τοῦτο γὰρ ἴσασιν ἔμοι μεμεληκός. Περὶ δὲ ὑγείας τοῖς ἰατροῖς μᾶλλον οἱ ἄνθρωποι πείθονται ἢ τοῖς γονεῦσιν· καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις γε πάντες δήπου οἱ Ἀθηναῖοι τοῖς φρονιμώτατα λέγουσι πείθονται μᾶλλον ἢ τοῖς προσήκουσιν. Οὐ γὰρ δὴ καὶ στρατηγούς αἰρεῖσθε, οὖς ἂν ἡγήσθε περὶ τῶν πολεμικῶν φρονιμωτάτους εἶναι; Οὐκοῦν θαυμαστὸν καὶ τοῦτό σοι δοκεῖ εἶναι, ἐμὲ τούτου ἔνεκα θανάτου ὑπὸ σοῦ διώκεσθαι, ὅτι περὶ τοῦ μεγίστου ἀγαθοῦ ἄνθρωποις, περὶ παιδείας, βέλτιστος εἶναι ὑπὸ τινων προκρίνομαι;

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

ΣΩ. Ἄλλ' ὅμως, ὦ Μέλητε,
Ἀλλά ὅμως, Μέλητε,

σύ φῆς διαφθεῖρив με τοὺς νέους ἐπιτηδεύοντα τοιαῦτα;
εσύ ισχυρίζεσαι ὅτι διαφθείρω ἐγὼ τοὺς νέους ἐπειδὴ ασχολούμαι με τέτοιες ασχολίες;

Καίτοι ἐπιστάμεθα μὲν δήπου τίνες εἰσὶ διαφθοραὶ νέων·
Κι ὅμως ξέρουμε καλά βέβαια ποιες εἶναι οἱ καταστροφές των νέων.

σύ δὲ εἶπε εἴ οἶσθα τινὰ γεγεννημένον ὑπ' ἐμοῦ
εσύ ὅμως πες ἀν γνωρίζεις κάποιον νὰ ἔχει γίνῃ ἀπὸ ἐμένα

ἢ ἀνόσιον ἐξ εὐσεβοῦς ἢ ὑβριστὴν ἐκ σώφρονος.
ἢ ἀνόσιος ἀπὸ εὐσεβῆς ἢ ἀλαζόνας ἀπὸ συνετός.

ΜΕΛ. Ἀλλὰ ναί, μὰ Δί', οἶδα ἐκείνους
Ἀλλά ναί, μα τον Δία, ξέρω καλά ἐκείνους,

οὐς σύ πέπεικας πείθεσθαι μᾶλλον σοὶ ἢ τοῖς γονεῦσι.
τοὺς ὁποῖους εσύ ἔχεις πείσει νὰ υπακούουν περισσότερο σ' ἐσένα παρά στους γονεῖς τους.

ΣΩ. Ὁμολογῶ, περὶ γε παιδείας· ἴσασιν γὰρ μεμεληκός ἐμοὶ τοῦτο.
Συμφωνῶ, ὅσον ἀφορᾷ βέβαια τὴν παιδεία. Γιατί ξέρουν καλά ὅτι νοιάζει ἐμένα αὐτό.

Περὶ δὲ ὑγιείας οἱ ἄνθρωποι πείθονται μᾶλλον τοῖς ἰατροῖς
Και ὅσον ἀφορᾷ τὴν υγεία οἱ ἄνθρωποι υπακούουν περισσότερο στους γιατρούς

ἢ τοῖς γονεῦσιν·
παρά στους γονεῖς.

καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις γε
καὶ στις συνελεύσεις του δήμου βέβαια

πάντες δήπου οἱ Ἀθηναῖοι πείθονται μᾶλλον
ὅλοι βέβαια οἱ Ἀθηναῖοι υπακούουν περισσότερο

τοῖς λέγουσι φρονιμώτατα ἢ τοῖς προσήκουσιν.
σ' αὐτοὺς που λένε τὰ πιο μυαλωμένα πράγματα παρά στους συγγενεῖς.

Οὐ γὰρ δὴ αἰρεῖσθε καὶ στρατηγούς,
Γιατί βέβαια δὲν ἐκλέγετε καὶ ὡς στρατηγούς,

οὐς ἂν ἠγῆσθε εἶναι φρονιμωτάτους περὶ τῶν πολεμικῶν;
ὁποῖους τυχόν νομίζετε ὅτι εἶναι οἱ πιο μυαλωμένοι ὅσον ἀφορᾷ τὰ πολεμικὰ πράγματα;

Οὐκοῦν δοκεῖ σοὶ καὶ τοῦτό εἶναι θαυμαστὸν,
Λοιπὸν φαίνεται σε σένα καὶ αὐτό ὅτι εἶναι περίεργο,

διώκεσθαι ἐμὲ ὑπὸ σοῦ θανάτου τούτου ἔνεκα,
νὰ κατηγοροῦμαι ἐγὼ ἀπὸ σένα με θάνατο γι' αὐτὸ τὸ λόγο,

ὅτι προκρίνομαι ὑπὸ τινων εἶναι βέλτιστος
ὅτι θεωρούμαι ἀπὸ κάποιους ὅτι εἶμαι πάρα πολὺ καλός

περὶ τοῦ μεγίστου ἀγαθοῦ ἀνθρώποις,
ὅσον ἀφορὰ το πιο μεγάλο ἀγαθὸ στους ἀνθρώπους,

περὶ παιδείας;
δηλαδή ὅσον ἀφορὰ την παιδεία;

Ερμηνευτικά σχόλια

τοὺς νέους διαφθείρουν:

Ο Σωκράτης οδηγήθηκε στο δικαστήριο της Ηλιαίας (399 π.Χ.) μετὰ ἀπὸ καταγγελία σε βάρος του ἀπὸ τον ἀσημο ποιητὴ Μέλητο, τον πολιτικὸ και στρατηγὸ Ἄνυτο και τον ρήτορα Λύκωνα. Οι κατήγοροί του ἰσχυρίστηκαν ὅτι ο Σωκράτης δεν ἀναγνώριζε τους θεοὺς που τιμοῦσε η πόλη του ἀλλὰ νέες θεότητες και, ἐπιπλέον, ὅτι διέφθειρε τους νέους. Η προβλεπόμενη ποινὴ με βάση το κατηγορητήριο ἦταν ο θάνατος.

Περὶ δὲ ὑγείας... ἢ τοῖς προσήκουσιν:

Ο Σωκράτης τονίζει στον κατήγορό του Μέλητο ὅτι οι μαθητὲς του ἐμπιστεύονταν αὐτὸν στα θέματα της παιδείας, ὅπως ἀκριβῶς ἐμπιστεύονται οι ἀνθρωποι τους γιατροὺς σε θέματα υγείας και οι Αθηναῖοι τους συνετοὺς ρήτορες στην Ἐκκλησία του Δήμου. Ἀπὸ τα λόγια του ἀναδεικνύεται η ἀξία του ἐιδικοῦ, του *ἐπιστήμονος* ἢ *ἐπαΐοντος*, σε κάθε περίπτωση. Ο δάσκαλος εἶναι για τον μαθητὴ του και *καθηγητής*· δε διδάσκει ἀπλῶς, ἀλλὰ δείχνει στον μαθητὴ τον δρόμο για να κατανοήσει καλύτερα τον εαυτὸ του, να ἀποκτήσει γνώσεις και ἀποψη για τα πράγματα και να κατευθυνθεῖ στην ἀρετὴ. Γι' αὐτὸ και ο μαθητὴς τον ἀναγνώριζε ως ἀρμοδιότερο ἀπὸ ὁποιοδήποτε ἄλλο και ὑπακούει σε αὐτὸν.

Ερωτήσεις κατανόησης

1. Ποια εἶναι η κατηγορία που διατυπώνει ο Μέλητος εἰς βάρος του Σωκράτη; Ποιο ἀποδεικτικὸ στοιχεῖο τον καλεῖ να προσκομίσει ο Σωκράτης; Πῶς ἐξειδικεύεται η κατηγορία στην ἀπάντηση που δίνει ο Μέλητος;
2. Ἀποδέχεται ἢ ὄχι ο Σωκράτης τη θέση του κατηγόρου του ὅτι οι νέοι ἀκολουθοῦν περισσότερο τον δάσκαλό τους παρά τους γονεῖς τους; Πῶς αιτιολογεῖ ο Σωκράτης τη συμπεριφορὰ των μαθητῶν του;
3. Γιατί, κατὰ τη γνώμη του Σωκράτη, η κατηγορία εἰς βάρος του εἶναι παράλογη;

Γ.

Γ.1.

Επίθετα γ' κλίσης

Α) Σιγμόληκτα δικατάληκτα (σε -ης, -ης, -ες)

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
Ονομ.	ὁ	ἀληθ- ἥς	ἡ	ἀληθ- ἥς	τό	ἀληθ- ἔς
Γεν.	τοῦ	ἀληθ- οῦς	τῆς	ἀληθ- οῦς	τοῦ	ἀληθ- οῦς
Δοτ.	τῷ	ἀληθ- εῖ	τῇ	ἀληθ- εῖ	τῷ	ἀληθ- εῖ
Αιτιατ.	τόν	ἀληθ- ἦ	τήν	ἀληθ- ἦ	τό	ἀληθ- ἔς
Κλητ.	ῶ	ἀληθ- ἔς	ῶ	ἀληθ- ἔς	ῶ	ἀληθ- ἔς
	ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
Ονομ.	οἱ	ἀληθ- εῖς	αἱ	ἀληθ- εῖς	τά	ἀληθ- ἦ
Γεν.	τῶν	ἀληθ- ῶν	τῶν	ἀληθ- ῶν	τῶν	ἀληθ- ῶν
Δοτ.	τοῖς	ἀληθ- ἔσι	ταῖς	ἀληθ- ἔσι	τοῖς	ἀληθ- ἔσι
Αιτιατ.	τούς	ἀληθ- εῖς	τάς	ἀληθ- εῖς	τά	ἀληθ- ἦ
Κλητ.	ῶ	ἀληθ- εῖς	ῶ	ἀληθ- εῖς	ῶ	ἀληθ- ἦ

arxaia-latinika.gr

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
Ονομ.	ὁ	συνήθ- ἥς	ἡ	συνήθ- ἥς	τό	σύνηθ- ἔς
Γεν.	τοῦ	συνήθ- οὺς	τῆς	συνήθ- οὺς	τοῦ	συνήθ- οὺς
Δοτ.	τῷ	συνήθ- εἰ	τῇ	συνήθ- εἰ	τῷ	συνήθ- εἰ
Αιτιατ.	τόν	συνήθ- ἦ	τήν	συνήθ- ἦ	τό	σύνηθ- ἔς
Κλητ.	ῶ	σύνηθ- ἔς	ῶ	σύνηθ- ἔς	ῶ	σύνηθ- ἔς
	ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
Ονομ.	οἱ	συνήθ- εἰς	αἱ	συνήθ- εἰς	τά	συνήθ- ἦ
Γεν.	τῶν	συνήθ- ῶν	τῶν	συνήθ- ῶν	τῶν	συνήθ- ῶν
Δοτ.	τοῖς	συνήθ- ἔσι	ταῖς	συνήθ- ἔσι	τοῖς	συνήθ- ἔσι
Αιτιατ.	τούς	συνήθ- εἰς	τάς	συνήθ- εἰς	τά	συνήθ- ἦ
Κλητ.	ῶ	συνήθ- εἰς	ῶ	συνήθ- εἰς	ῶ	συνήθ- ἦ

B) Ενρινόληκτα δικατάληκτα σε -ων, -ων, -ον

ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ						
Όνομ.	ὁ	εὐδαίμων	ἡ	εὐδαίμων	τό	εὐδαιμον
Γεν.	τοῦ	εὐδαίμον- ος	τῆς	εὐδαίμον- ος	τοῦ	εὐδαίμον- ος
Δοτ.	τῷ	εὐδαίμον- ι	τῇ	εὐδαίμον- ι	τῷ	εὐδαίμον- ι
Αιτιατ.	τόν	εὐδαίμον- α	τήν	εὐδαίμον- α	τό	εὐδαιμον
Κλητ.	ῶ	εὐδαιμον	ῶ	εὐδαιμον	ῶ	εὐδαιμον
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ						
Όνομ.	οἱ	εὐδαίμον- ες	αἱ	εὐδαίμον- ες	τά	εὐδαίμον- α
Γεν.	τῶν	εὐδαιμόν- ων	τῶν	εὐδαιμόν- ων	τῶν	εὐδαιμόν- ων
Δοτ.	τοῖς	εὐδαίμο- σι	ταῖς	εὐδαίμο- σι	τοῖς	εὐδαίμο- σι
Αιτιατ.	τούς	εὐδαίμον- ας	τάς	εὐδαίμον- ας	τά	εὐδαίμον- α
Κλητ.	ῶ	εὐδαίμον- ες	ῶ	εὐδαίμον- ες	ῶ	εὐδαίμον- α

Παρατηρήσεις:

- Τα υπερδισύλλαβα σύνθετα επίθετα που λήγουν σε **-ων, -ων, -ον** ανεβάζουν τον τόνο μέχρι την τελευταία συλλαβή του πρώτου συνθετικού.

π.χ. (ῶ) εὐδαιμον αλλά (ῶ) μεγαλόπραγμον

2. Ερωτηματική αντωνυμία τίς, τίς, τί

Ερωτηματικές λέγονται οι αντωνυμίες που εισάγουν ερώτηση. Η ερωτηματική αντωνυμία *τίς, τίς, τί* είναι δικατάληκτη με τρία γένη και κλίνεται κατά τη γ' κλίση.

	ΕΝΙΚΟΣ		ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ	
	ΑΡΣ.-ΘΗΛ.	ΟΥΔΕΤΕΡΟ	ΑΡΣ.-ΘΗΛ.	ΟΥΔΕΤΕΡΟ
ονομαστική	τίς	τί	τίνες	τίνα
γενική	τίνος, τοῦ	τίνος, τοῦ	τίνων	τίνων
δοτική	τίνι, τῷ	τίνι, τῷ	τίσι(ν)	τίσι(ν)
αιτιατική	τίνα	τί	τίνας	τίνα
κλητική	_____	_____	_____	_____

3. Αόριστη αντωνυμία τίς, τίς τί

Αόριστες λέγονται οι αντωνυμίες που φανερώνουν κάτι αόριστο, δηλαδή κάτι μη καθορισμένο. Η αντωνυμία *τίς, τίς, τί* είναι δικατάληκτη με τρία γένη και κλίνεται κατά τη γ' κλίση.

	ΕΝΙΚΟΣ		ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ	
	ΑΡΣ.-ΘΗΛ.	ΟΥΔΕΤΕΡΟ	ΑΡΣ.-ΘΗΛ.	ΟΥΔΕΤΕΡΟ
ονομαστική	τίς	τί	ΤΙΝΕΣ	ΤΙΝΑ, ἄττα
γενική	ΤΙΝΟΣ, ΤΟΥ	ΤΙΝΟΣ, ΤΟΥ	ΤΙΝΩΝ	ΤΙΝΩΝ
δοτική	ΤΙΝΙ, ΤΩ	ΤΙΝΙ, ΤΩ	ΤΙΣΙ(Ν)	ΤΙΣΙ(Ν)
αιτιατική	ΤΙΝΑ	ΤΙ	ΤΙΝΑΣ	ΤΙΝΑ, ἄττα
κλητική	_____	_____	_____	_____

Παρατηρήσεις:

- Διακρίνουμε την αόριστη από την ερωτηματική αντωνυμία από τον **τόνο**. Οι δισύλλαβοι τύποι της αόριστης αντωνυμίας τονίζονται στη λήγουσα. Εντοπίζουμε μία επιπλέον διαφορά στην ονομαστική και αιτιατική πληθυντικού του ουδέτερου γένους με την προσθήκη του δεύτερου τύπου **ἄττα**.

